

Skaldedikt öfver Sverige /

Bjugg, Mathias Jacob,

81 A Br.

National Library
of Sweden

BJUGG, M. J.
SKALDEDIKT ÖFVER SVERIGE

Fitt. L.
(Bv)
o

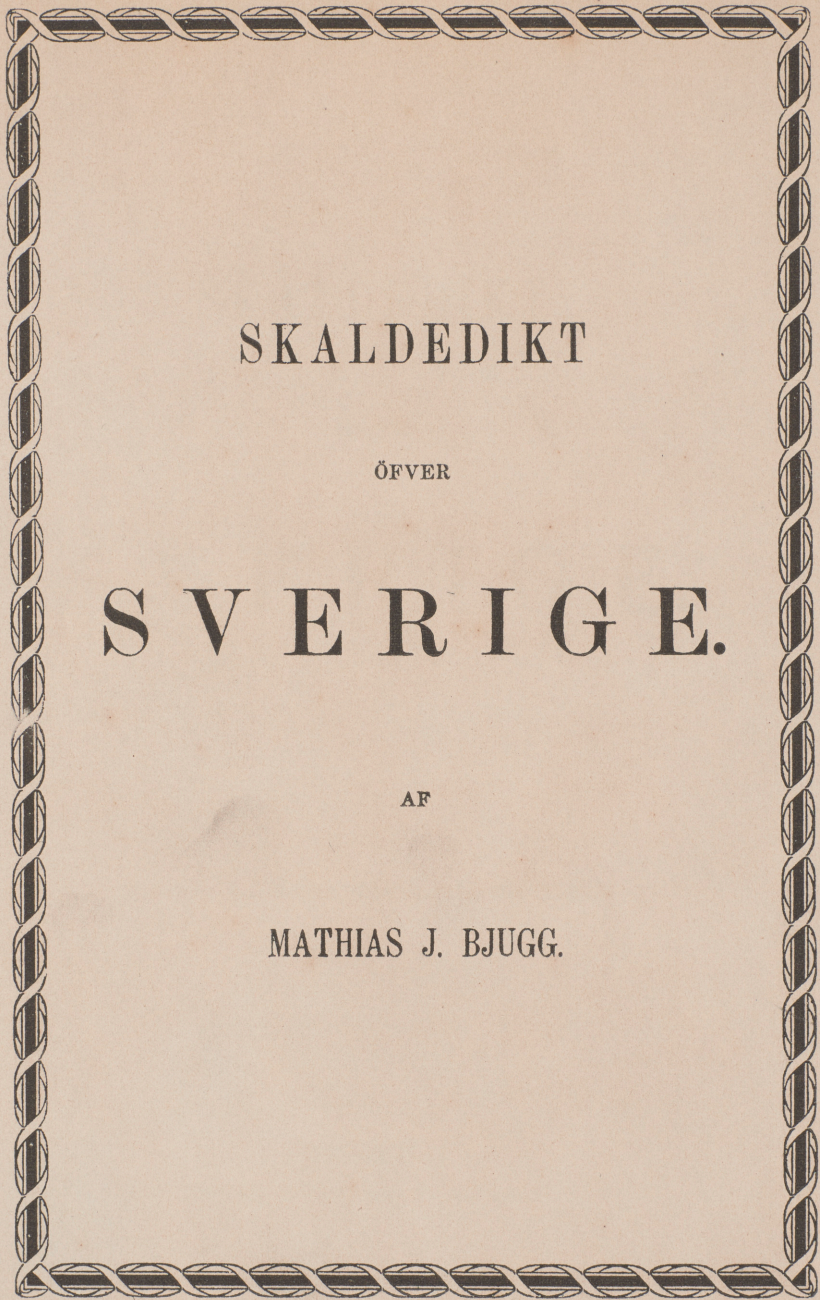
Uppsala
1841

Kungl. biblioteket

0 0000 000097677

Vitt. Sv.
(Bv)
0

SKALDEDIKT

ÖFVER

S V E R I G E .

AF

MATHIAS J. BJUGG.

ad 1789

FRANKLIN

FRANKLIN

FRANKLIN

FRANKLIN

SKALDEDIKT

ÖFVER

SVERIGE.

(Tryckt hos Johan Edman i Upsala 1781.)

9

UPSALA.

Tryckte 50 ex. hos P. HANSELLI.
1871.

REAR VIEW

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
KURT G. LEHRER

CHICAGO, ILLINOIS, U.S.A.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
KURT G. LEHRER
CHICAGO, ILLINOIS, U.S.A.

Stormäktigste Allernådigste
KONUNG!

*I djupaste underdånighet, för EDERS KON-
GELIG MAJESTÄTS fötter nedlägges, och EDERS
KONGELIG MAJESTÄTS Höga Hägn tillägnas*

*detta ringa Arbete. Med allerdjupaste undersätelig
vördnad och nit framhärदार til dödsstunden,*

Stormäktigste Allernädigste Konung!

Eders Kongelig Majestäts

Allerunderdånigste och tropliktigste
undersåte

Mathias J. Bjugg.

Kom *Snille-bragd*, som herrskar *söderåt*,
Och *hän i Öster* - - där som byggs en *båt*¹.

Bestrid Fix-Stjernor til at *hvälfvas* på sin *stråt*,
Hvars *stråle* hit *fördröjt* j *Himlar*. *Hvad försåt!*

Lös *Atlands*² *dystra Gåtor*. *Bryt* det *tvång* vi *äge*,
Vid *verldens* *Norra gräns* i *Sveriges* *hårda läge*,
Där *grufsam* *vinter* *fängslar* *haf* och *ström*,
Och där *Norrstjernen* *tindrar* *skär* och *öm*.

Hvar *Flygsand*³, *Flygrönn*, *rasa*;
 Snödrifvor *yttorst* *vasa*;
Sprid *Kryddön* *Javas* *ånga*: *Siams* *fasa*,
 För *Nässla*, *Som* til *Enens* *tagg*;
 Isbryggas *flärd*; och *Ufvens* *agg*;
Och *Sagors* *glamm* ej *ikring* *canelbrasa*.

Qväf *torrveds tänning*, *angelägen*,
 Til at *uplysa* *dristig* *Sägen*:
 At *Göther* i sin *stela* *Bygd*,
 Föröfva af *urålder* *dygd*;
Med *frägd* än ej *förvärfvad* *van*,
 För *Turk* och *Ulimaroan*.

1 Indianisk Snäcka. 2 Atland, Svithjod, Skandien, Thule, Mann-
hem, Svea och Götha, Sverige. 3 Sandhaf vid Engelholms och Helge-
åens utlopp i Östersjön.

Städ Svithjod ädla yrken:
Hvad, Häfder, klart J styrken.

Det Högste Guden dyrkan gaf.

Och när som dryga Tidhvarf skridit fram,
Om Nordens välfärd tynar af;
Sig förra dager döljer. Man förnam,
Det til at hämma denna nöd,
Upstaplad på förrädisk stöd:
Tilsatser och förtydning,
Som i fördärflig pryddning,
Medhunnit at oskära
Stamfäders *Gudalära*¹;
Då i beråd som bifall vann,
Kung, Jarlar, Hersar, Odalsman,
Och Herde, Träl, utgjuta bön
Til Den som råder för thordön:

“Til det Allmakts Baner,
Som ej fördunkling ser,
Af upror *Fördoms slott* anstifta,
At skapa gräseliga grifta!
Där heslig *Hamn* i skrymsla *fehlt* framträder,
At skymma Svear *nu* - - och *Nordens Fäder*.”

“De *Schyther* som på *Seve-Bärget*² landa,
Då ej vid skjär och kala kullar stranda,
Af Västerhafvets *bränning*,
Som vidt kring Skandien vanka;
Hvar *Fjällar*, Skogs-allmänning,
An voro orter sankta.

¹ Förvarad genom tradition: tolkad i Voluspa och Edda: missfirmad med otaliga dikter. ² Hvars höjder jämte flera Skandiske öar af Scyther, Sveriges äldste invånare, intogos. v. Dalins Svea Rikes Historia 1 Delen, Cap. 1, 2 och 3.

De digna ej för qvalm;
Som *främst* i is och tåga,
Ur *mässar* hämta malm,
Som äsjas i den låga,
På Sädes-Svedja börja gnistra,
I Sveriges öknar *vilda! bistra!*
Af ödets ras ifrån *Aldrarnas morgonstund:*
“När ej fans, *Himmel!* din höjd: Hvarken, *Jord!* din grund,
“Strand, Haf, eller de upfriskande vindar.
“Hvar tomt öfver alt et Chaos sig lindar.
“*Stjern-throner!!* där J afläten,
“At känna edra högsäten.
“På sina palats sig *Solen* icke förvåna.
“Om Dina förmåner obekant, var du *Måna!*
“*Inflöt ej på Ebb och Flod: ej i molnen gick neder.*
“Och ingenstads *Frö* då var til en *Lilja*, til *Ceder*¹.

Försaka, *Härskri:* din synvilla,
Som kan de Fältens *ståt* ogilla;
Hvar arla skallar strid mot *Älg* i lundar,
Dem dittil *vindfäll* ensamt ro afundar.

Hvar vädren fladdra bland åbräddars säf.
På Sunden *gly* af *Svanors* röst för sträf.

Fiskmågor ner i vågor dyka samt med *Anka*.

Ostört til gält i Holmgård *Norr-män* fartyg planka:
På *vindar; Sjöfång: Hjordar;* vakta:
Til himlens lopp med nytta² akta:
Mot Fiender sig värna.

1 Voluspa. v. Dalins Svea Rikes Historia, 1 Delen. Cap. 5 §.
9. Sid. 134. i 2:dra uplagan. 2 För Tideräkning; Åkerbruk; Sjöfart.

Och ej förnekas gerna,
At Dem den tvedrägt händt,
Som häftig *irrfejd* tändt.

Lyft löf i hvirflarne, *orcan*.
Til bojor råhet Så upman,
Hvar högmod tar sit våld i akt.

Och öfverfall skal vara brakt,
Behjertenhet at ej förfära;
Då i *förtviflan* sig förtära:
"Som vågens vrede saktas kan,
Förr än en splint af klippta ramlar."

Hvad svårt då Ödet sämja hann
"En *Menighet* som icke famlar,
Från sit försvar för *Fjällrygg*, *myra*?"

"Den man ej rättvist velat styra,
Med Kjämpars trug och baneslag,
De ovaraktigt skipa lag.

För *Drott*, som Folkets väl beredt:
Och däraf tacksam vördning sett;
Anstältes *Guda heder*,
Af öfverdåd i Seder.

En *Högsta Makt* i enig Stat.
Bärgfastare Sjelfständigt Bud:
För *himlarne och jorden Gud*.

Emot *Afgudar* vakar hat:
"Dels norr från *Kräftans* krets härstammat;
Hvar *Odens* dyrkan ifrigt flammad;
"Dels åtfölgt *Skorpion* och *Lejonet*;
Hvar *Påfve* hädat mer än *Mahomet*.

Sakfälla Fordna Norden *därtil* ej man hinne,
Som *skolat offer* åt *framfarne Fäders minne*“
Til Gudom uphöjt *lågor* - -“ *motade* i *skyar* —
Med *glans i stjerne-haf*, *i blixtrar*, *hagelbyar*,
I *Ny och Nedan*, *damb*, *agater*¹, *vattudroppar*!

— “*Förbudne* medelst *rysning* uti *sten och koppar*,
Och *gny* i *Urnas aska* af *förbrända kroppar*.

Än *bilda sig Utbrott* i *mohn Som Helgd beveker*,
At *fira Hjeltars värff*: den *dygd* hvars *Lön* för *Greker*,
Var i *Olympe* - - för *Norr-män* i *Valhall*;
I *Gimle*²; *Glysisvall*; på *Idavall*,
Som efter *jordens brand*³ i *lågor*,
Upskjuter utur *hafvets vågor*.

Har *Hedendom* i *Skandien* röjt sin *största flit*,
At *människor* ock *offrades* åt *blinda nit*.
Mot *Hopens påck* ej *klander gälde*.
Järnspira, *Tidsens*, sig då *fälde*:
Som, Nya Secler!! än *J stillen*
Missdåd utaf de *gröfsta Gillen*,
Til *sårande af Sanna ärans rätt*;
Och ofta *lyst med mordbrand*⁴ i *sit fjät*,
Ej vid *tilisad å där Kåle binder*
Skid-löpare och Kuskare på *skrinder*:
Men *hvar til vertical höjs Solens färd*:
Och *Gryningsrand* som *hälsas blid och värd*,
För *Fasta Land* och *Öar Vårens burskap* bär:
Där *Villar sina Likar äta*;
Och *Europeerne förgäta*,
At *Negerslafs torture Tyrannisk handel* är.

1 På *Vetterns strand*. 2 *Himmel*: *Edd. Myth.* 15. 3 *Voluspa & Edd. Myth.* 12, 48 &c. *Lagerbrings Svea Rikes Historia* 1 Del. Cap. 15. §. §. 7, 8. 4 *Uptänd af Religions Inquisitioner*.

För Nordens *Dyrd* et diktadt fall, har slut.
Hvars våda sig eldfångt och släcknat ut;
Likt den förförelsen:
At ifrån Himmelen“

*Där kloten tändas, lysa, släckas,
Som gnistror lifvas, fallna, väckas“*

Med *Stjernskått*¹ föll en *Verld!* - - Som fläktar qvida
uppå *Dvärg*:

Förutan Saknad bland Planeterne,

J dem ur åsyn för Invånare:

Och ej afbränner Månans skog och kastar kull Dess bärg:
Ej eller iklädt Jordens haf Vulcaners grymma färg.

Du Forntid hvarutaf *Glaf-Gudar* Landet värdes;
Och *Sköna*, öfver Östans rosenbryn beskärdes“
Omsorg, som egna *Thor* at *fly* *Gudinnor* i sit Hof;
De, samt med *Dig*: ur lugn af evigheter *närdes*“
Uppvaknen, skåden, sörjen at ikring ofantligt lof,
För Snillen bördige af främmad *jordmän* - - utan *qual*?
Den *Skygga* Efterverld vil circla et beröm“
*Som Månans Ödegård*². Se *Eol* skaka bärg och dal,
*Och i torr*³ *ättebacke* *Vålnads* trygga dröm.

Urvädrens bländverk utaf gallsnö, nordlig blåst,
Förhärja *Thule* alster: *Furu skogar*, råst;

Å Östersjöens strand förbråka *Lyra*,
Vallhorn och Flöjt: at til *Saköre*, yra,
Bland böljer barren, blomster, väpling, fyra;

Bortfäja *Ljung* och *Lindar* splittra.
At *Nektergal* uphör at qvittra:

¹ Himmels-bloss, Stjernefall. ² Som för urväder visar sig. ³ Ej
med Cypresser beväxt.

“Och *Lärka*, nära sky: *Örn*, up mot himlens fäste:
Och *Skata* jämte *Störken* uti törne-näste,
A pilegren och lada:
Fjällstare: Steglis: Glada:
Domherrar: alle Kräken:
Alt hän hvar uppå *fräken*¹,
Til dyala *Svala* qvillar ner i *Somens*² skjär;
Och *dädan* åter *Sommars Bådarinna* är,
När is än höljer *Saimen*³ hvar *Enteter*-här,
I neigdens lundar stimmar,
Då *Morgonstjerna* glimmar
Uppå bärspitsar de i *snöen* glittra.

För sol och norrsken skimra Fräst, som sittra
I blickar ifrån ljusa Himla-bloss,
Högst öfver sjöar, äng och skog utslåss“
Hvar åkrars brodd och ax Som vass för vinden gunga,
*Vid Bottenhafvet - - Och Sill-glimm*⁴ til stranden ljunga,
Ur *Fjärdar* kringom *Götha* sina vågor slunga.

Lät *Stenkols bränning* timma,
I *London* til den dimma,
Som djärtves dämpa hjernors bry.
Al snö och is af *Alper* fly,
Förinnan vid *Italiennars* sång,
Än för *Vesuvii* och *Ætnas* bång,
Som uti jordens afgrund *minar*⁴
“*Monn dit* hvar som *hårdars* hetaste *svall*,
Ur *Heclas* första eldgjöl tinar
- *Island?* - - Där med *oföväntade* skrall,
I bärgfot fordom hannt *upvälla*
En ymnig *Aganippens* *källa.*“

1 Sjögräs. 2 Sjön Somen i Småland. 3 Sjön Saima i Finland.
4 I Blekingen, Skåne, Halland och Bohus-Län skönjas dessa glimm ifrån Östersjön och Skjærgårdar för Västerhafvet, deraf at nära intil stranderna stimmar Sill: hvars fångst kan betala Silverflotta från Havana.

“Och i - *Dess* granskap hota *Atlants*¹ klintar,
Bland *Sago-ljud* hvar vågen strider
Mot strand af Tallars pyramider.
“*Til ofall möter här Norrlandens vinter!* - -

Apollo: ej förvägra *Fredsfördrag*,
För *Sagobrottet* om *Brävalla Slag*. - -

Å *Halle Berg* sig fröjdar *Vår*. *Snöblomma*² prunkar
kring *Frösön*.

Sjustjernen strålar uppå *Runor*, *Göthers* äldsta *Skalde-rön*,
I *Kiölen*s branter³ och i bärget *Caucasus* vid *Svarta Sjön*.

Och stridast blänkte *Orion* til kalla fjäll,
När där uprann *en*⁴ *Dag*⁴ för *Idrott* ypperst *Säll*.“

“*Hvars* ankomst *Svea* hyllar:
Förkofras af *GUSTAVERS* *Dygd*.
Hvart bröst där vördar *VASARS* *Skygd*,
Til däss sig hjertat myllar,
I Hed: - - dit *Oden*⁵ tilflykt tog;
Bar sällsynt lycka; tidigt dog,
Uti sin *Hämde-dom*,
At trottsa emot *Rom*.

Han af sina *Fäderne-Riken*,
Vid *Caspiska* *Hafvets* strand;
För *Väldige* vapen var viken.
Ej sänkte sit mod i band.

1 Skandien, Sverige. 2 Första Vår-blomstret. 3 Norra ryggen af Seve-Bärget. 4 Den 13, (24) Januari, 1746. 5 Han flydde hit Norr för Romare. v. Dalins Svea Rikes Historia. Delen 1 Cap. 4. §. 16.

Förmedelst *aktning* Honom händer,
Af långt aflägsne *Folk* och *Fränder*¹,
Eröfrar *Landamären*².

Ger *Höfdingar* åt *Hären*:
Påbud som öka täflans id,
För lager köpt i Hjelte-strid.

Intalar *Scythers* tappra *Släkte*.
Uprörer Norden så,
At ilningar upgå,
De bardalekars lågor sträkte,
Från *Odens* grafhög alt til *Tiberns* stränder:
Mot Vallands Krigare.“ - - Som sköflat *Länder*;
För *Fester* de til *ethern* härlighet ej fela;
Där Folklag lider skeppsbrott: *Kronor*³ fjättrar dela;
Och *Stolthet* häfves af inkräktning-håg.
Hvarmed i vanmakt vida *Verlden* låg:
Barbarisk aktad snart hvar ej förvunnen *Hon* då finns,
At rikta *Capitolium* med underlagd *Province*.“

“*Den: at ej Skräck* för *triumph-vagn* - - blir *Roms* belöning,
Då Helicon i Sångor bringas ny försköning:
Ej hyste *Scyther* - - - alt förhisklige⁴ i pälsar,
Med dem mot köldens makt man lif och hälsa frälsar.

1 Inbyggare i Stora *Scythien* och *Ryssland* med flere *Riken* i *Asien* och *Europa*. 2 *Sverige* och *Dannemark* med öfrige *Länder*, de *Oden* och *Hans Efterkommande* tilerkändes. 3 *Konungar* fördes fångslade i *triumph*.

4 *Ovidii Tristium*: Quos, ut non timeas, possis odisse, videndo
Pellibus & longa corpora tecta coma. *Liber V. Elegia X. v. 31 & 32.*

Pellibus: & sutis arcent mala frigora braccis,
Oraque de toto corpore Sola patent.
Sæpe sonant moti glacie pendente capilli,
Et nitet inducto candida barba gelu.

Vidimus ingentem glacie consistere Pontum,
Lubricaque immotas testa premebat aquas. *Liber III. Elegia X. v. 19.*
20. 21. 22. 37. 38.

“*Reslige*: som den snöbetäktade *Gran*,
Med lutad *skate* åt på ishaf öpnad *råk*;
Hvars håla vrål ur *Neptuns bädd* var likt det *Språk*,
De skårrade ock vidrigt för *Spartan!*
Som yppa blidkad art: och uphöjt *hyacinter-tak*,
På *Saphir-pelare* - - *Colosse-Fontaine* i *marmor-vak*;
Jämfört emot *Norr-mäns Sedvanor*: *tjäll* och *vapne-brak*.

Cythérens altar flyr för *Alars sorl*, Som ryter:
Til *Vinter Cupider* i *Mumier* förbyter“
Hämsk tyglar *Forfars dån* - - i *bärgmark dåft* frambryter,
Bråstört til *Plutos djup* Som *lava* ikring *Vulcans städ*. - -

Å *Hallands ås* åskvigge *fäller ek* och *boketräd*:
Hvar skarp skrafs ej måtte *skjära* en *fotsole späd*! - -

Forn-Nordens Skaldskap. “*Myrten bitter kall*:
“*Om Verldens Uphof styrelse* och *fall*?
“*Til Åras sköld* och *Lasters qvaf*?
“*At Tid* och *Himmel måla af*? -

“*I Stjernor!*¹ *Du Rågnbåge!*²
“*At skildra* edor *låge*? - -

Urminnes-häfd har *lycklig tekning* volt,
Den sig i *tusen-årig Saga* dolt:
Som när i *Nattens scene* man *varse är*,
Dess skira flor *tilstädja* här och där,
At lykta, *lampa*, *fakla*, *glindrar*,
I fejd med *skyen* dem *förhindrar*. - -

Omnia barbaria loca sunt, vocisque Ferinæ:
Omnia sunt Getici plena timore soni. Liber V. Elegia XII. v. 55. 56.
Nunc procul a Patria Geticis circumsonor armis. Liber V. Elegia. III. v. 11.

¹ *Karlevagn: Frigge-råck.* ² *Gudarnas bro* vid den *Heimdal* var *Vaktare*, at *Jättarne* ej skulle komma och angripa *Himmelen*. *Edd Myth.* 11 och 25.

Ack! *Arostater*: än tilsäger“
Er *Jätte-strid* i Solars läger,
At, ur dess afstånds *gleshet* fåger,
Föräras *fallskärm* til vid *Bält*¹ upförd *Urqvådes act*“
“Uti is-strålars *spel* på *Stjernihjelms* vers-theaters trakt.

Och at i *Mälar-ängd Orphéer* ömma,
Skal *blix* af *Pindi* klyfter ej fördömma,
Hänföra til at *Glömskostoden* tömma.

För *Vitterhet* som bör tilständig *seger* ske“
Dess *Dyrkare* i Norden: - - höjen hög *trophé*,
Til *Vintergatan* uppå *håll*“

“I *hvilket* J försättens,
Ofatt ifrån ishaltig“ *röll*,
Af *solförblände Starbraks-troll*,
Skugg-Pantomim-ballettens!

Ändå! - - ej *Västanvind* dagjämnar“
“*Isrös-rågång*² den digert rämnar,
At uppsjö *bernsten*³ brusar,
När *Guda-Nectar* dusar
På *pärle-bank*!! - - Som *tjusar*“
Mot Nordisk *Electricitet* som agar,
Och nederst ned i *Norrjes Malmström* jagar
Satyr-öns Hafs-Drakar: och väl försvagar
Dess Tigrar, Skallerormar.“ *Dem* afdagar,
*Trollhättan*⁴ - - därtill *Däckan*⁵ den högt bragar. - -

Och *Mannhem* rika *Bärgverk* idkar,
Industri *Climatet* blidkar.

Fritt, *Otahiter*! bäfven då:
Om *parkerne* vid *Umeå*,
Ej *Tajo-strandens* froda få.“

1 Bältiska Hafvet, Östersjön. 2 Gräns för kalla Nordens Snillen.
3 Bernsten upkastas på Östersjöns kuster. 4 Slussar vid Trollhätte-fallen i Götha-Elf. 5 Skepps-Däckan i Carlserona.

Då *Glåman: Clara: Motala:* och elfverne, Norrbottens!!,
I ej som *Nilen, Mississippi fall* och *Seinen*, brättens! -

På *Siljan*¹ i Här-dalar *jullar gå,*
Med åror ner i vattnets *blomstring* slå:
När Götha Flottor plöja *Oceaners* gap;
Som skölja *Japan*, och infamna *Eldlands*² *cap.* -

Is-Fjäll“ för *Hvita Hafvets* lopp,
Förkolna *prakt* bland *Skogars topp!*,
Kring Östersjön - - - på *Åmbergs topp*.“

I *prålsamhet* Som ej vil *dö!*
Til ank för *all Genever-Sjö*“,
I *Vettern* yfves *Visingsö*. - -

Omsider nog högtidlig *snö,*
På *Skånes örtesäng* utströ? -
Hvar til *Lerkojor* *ju* man plägar *Skörd* inåka!“
Ifrån *torf-dike* och *bohvete-stybb?* - - Hvar *Kråka!*“
“Upflyger för *Kornslagors Stoj.* -

I *Lunden echo!* - - “*Skall* och *hoj!*“
Å *Landsväg, brokig!* uti *klappur-grusning*
“Och *löffall* under *storm* med *Sunnans* rusning.

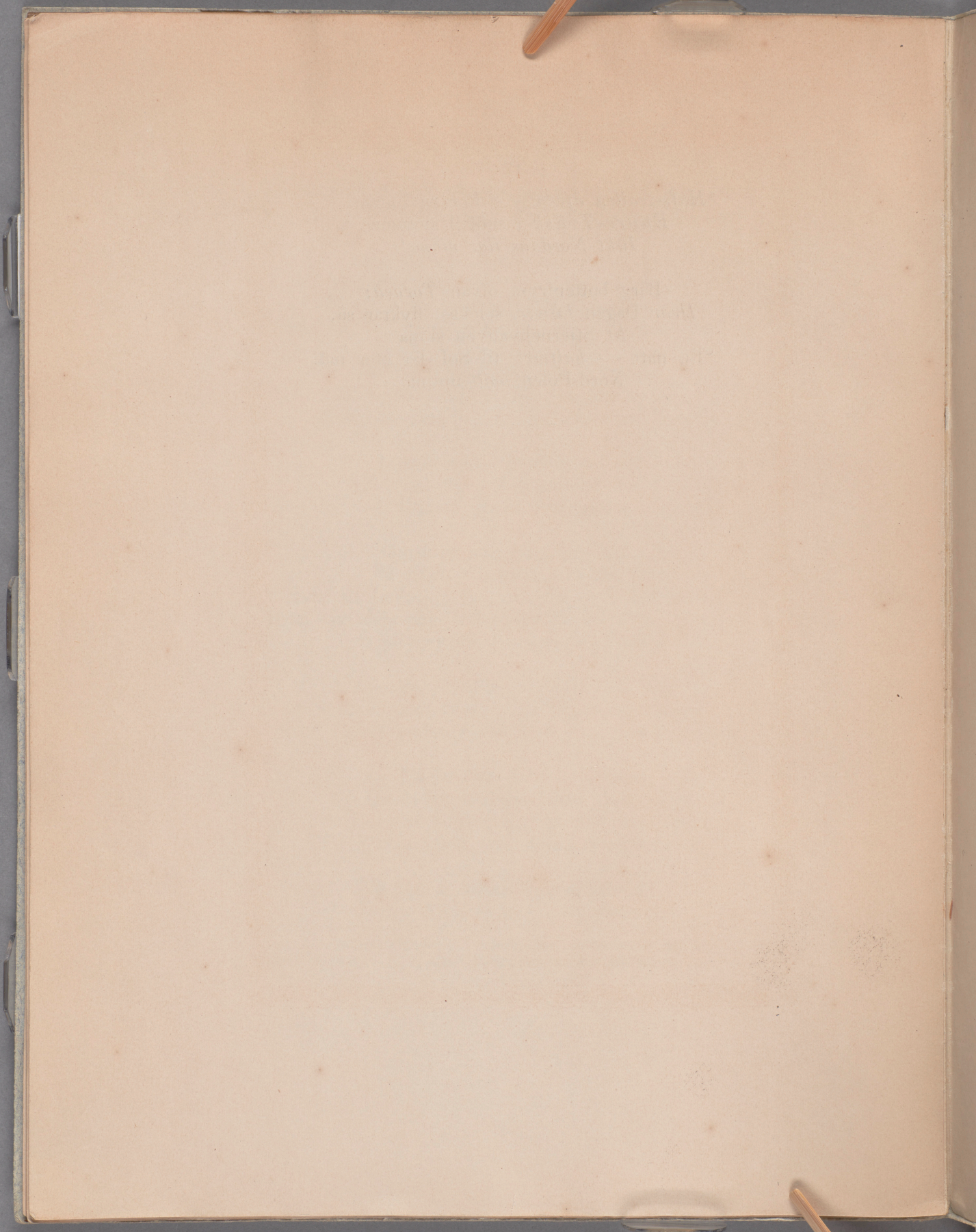
Än *Fjäder-fäns alarm* förhalas;
Då *kuligt* *bäckars buller* dalas,
För *Höstens rägnskur*“ af för *vassa spjut*
“Til *Fjärils sömn* och *Spindels silfverknut.*

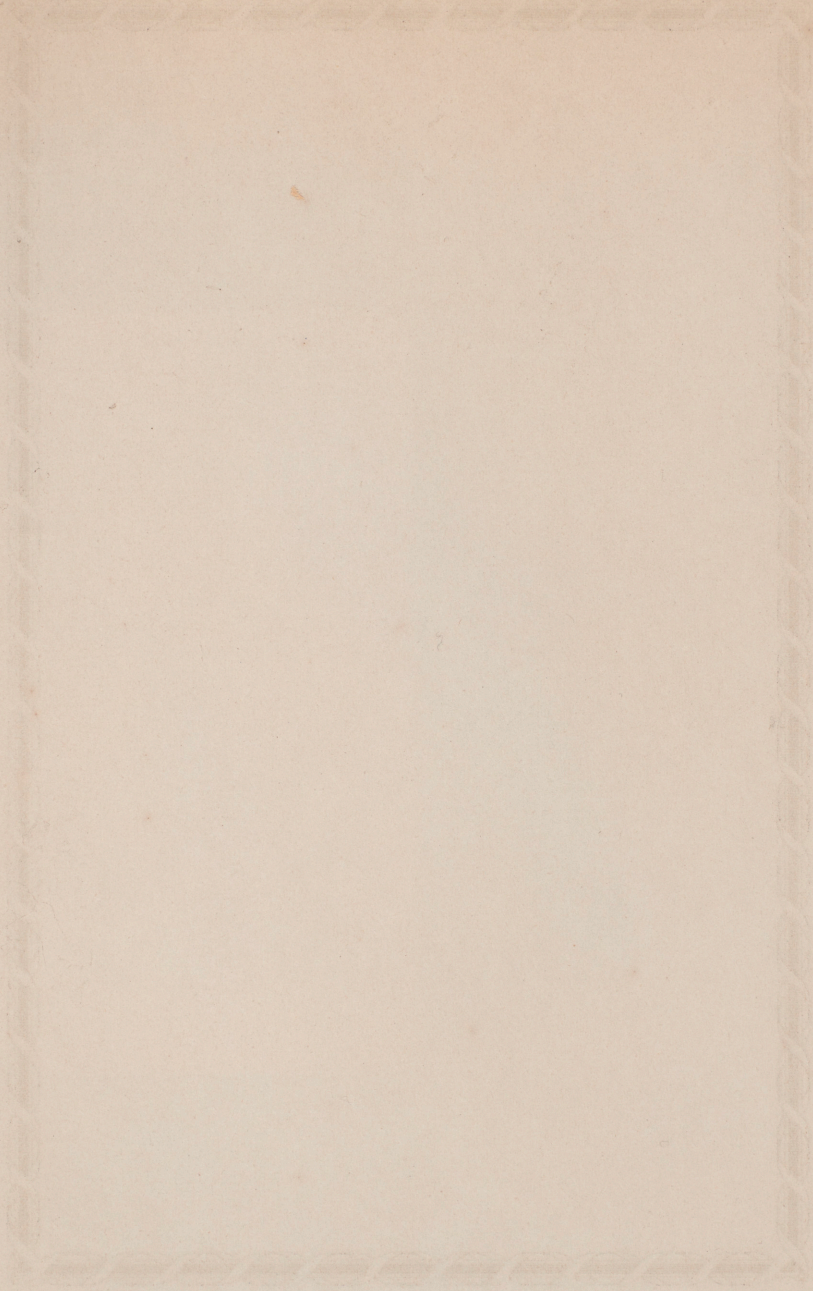
Tät *töknar* *täcka Sjöens Immel*³,
“*Hvars bölja lättas*⁴ i sit *vimmel:*

1 Sjön Siljan i Dalarne. 2 Eldlandet och det varma Africa. 3 I
Skånes Skogs-bygd. 4 Emot vintern som därmed förebådas.

“Hafs-svallen äfven. - - Venern immar. - -
Enare-Träsk i snöfall svimmar.
Ilskt Nordans ilar vihna!”

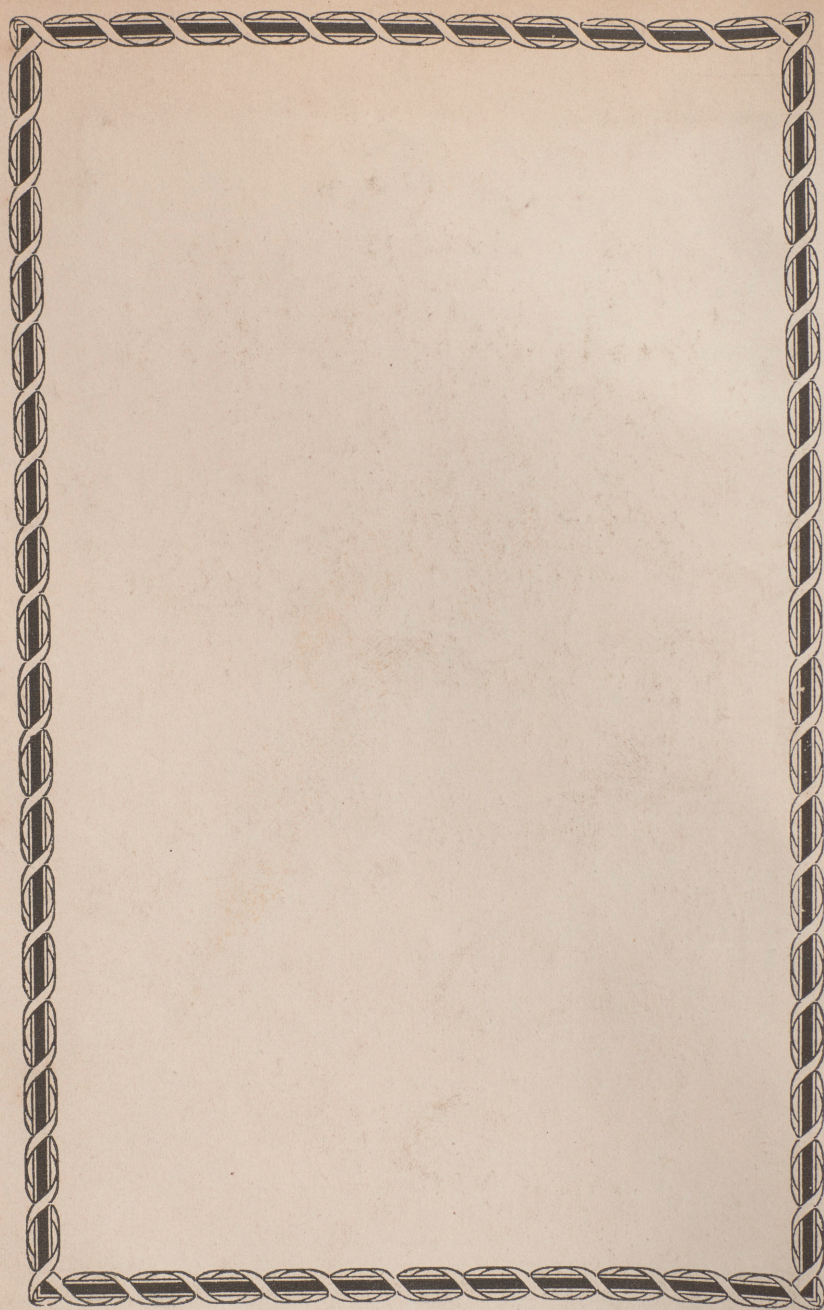
Bärg bottenfrysa ofvan Torned;
Hvar Dagen hisnar, stäcket, flyktar så,
At Stjernehalvven skina
“En natt - - halftår“ til Sol där åter må,
Nord-Polen matt uptina.

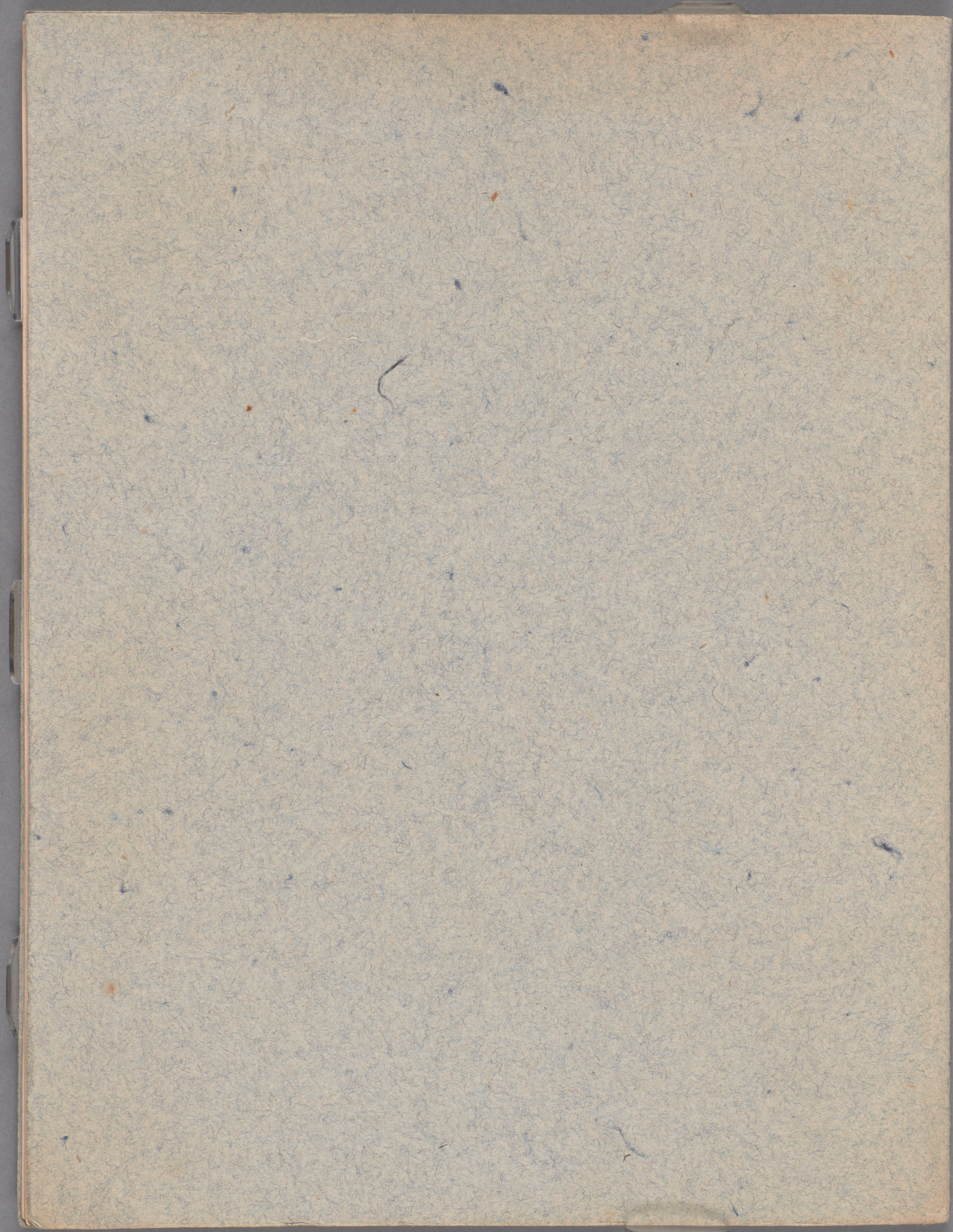

1852

1852

Inches

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

